

## FULA

### TERRITORIS ON ES PARLA

El fula es parla a la costa oest d'Àfrica, des de Mauritània fins a la República Centro-africana. És una llengua que té una distribució molt àmplia i que té presència a 16 estats africans, que són Mauritània, Senegal, Gàmbia, Guinea-Bissau, Guinea, Sierra Leone, Mali, Burkina Faso, Togo, Benín, Níger, Nigèria, Camerun, Txad, República Centreafricana i el Sudan.

### DIVERSITAT INTERNA/ VARIACIÓ GEOGRÀFICA

El fula és un contínuum lingüístic, és a dir, un conjunt de llengües molt relacionades entre sí, però les llengües que estan als extrems han diversificat tant que la comunicació pot no ser possible. Per això, el fula és una llengua que pot rebre molts noms diferents: fula, fulani, peul, pular, pulaar, fulfude... Podem considerar que té tres grans varietats: el pulaar, el pular i el fulfude, cada un dels quals té diferents subdialectes.

### NOMBRE APROXIMAT DE PARLANTS AL MÓN

Té aproximadament 23 milions de parlants al món.

### ESTATUS JURÍDIC I DE FACTO

L'oficialitat del fula és diferent en tots els territoris on es parla. A Senegal i a Nigèria la constitució estableix que és llengua oficial en les respectives zones on es troben els parlants, a Guinea té l'etiqueta de llengua regional i a Mali i Níger és llengua nacional. En els altres estats on es parla no té cap reconeixement oficial. Com que els fula s'estenen per tants estats, els parlants són multilingües i reserven els fula per a comunicar-se amb gent de la seva ètnia.



Material elaborat per Linguapax amb el suport de:



Ajuntament  
de Barcelona



Diputació  
de Barcelona

## FILIACIÓ

Nigerocongolea - atlàntic-congo - senegàmbia

## ESTATUS oralitat / escriptura

A causa de la influència àrab en la cultura fula, el sistema d'escriptura tradicional ha sigut l'alifat, que ara es conserva en el registre religiós. Amb la descolonització, però, es va celebrar a Bamako l'any 1966 un congrés d'experts per tractar el tema de la alfabetització d'Àfrica i el tractament de les llengües africanes. Allà es va decidir que l'alfabet que s'utilitzaria per al fula, entre altres llengües, seria el llatí. El nom del fula en aquesta llengua s'escriu de la següent manera: *pulaar, fula*.

## TRETS FORMALS BÀSICS

Fonètica:

1. Al fula li manquen algunes consonants del català, coma la *erra doble* la *essa sonora* o la *ge* de '*genoll*'. Això fa que els parlants tinguin problemes a l'hora de distingir i produir les consonants.
2. El fula no té les vocals obertes – *peu* i *gros*- del català. En canvi, té vocals llargues i vocals curtes. Això fa que puguin tenir problemes a l'hora de produir algunes vocals.
3. Els parlants de fula solen canviar les vocals *a* i *e* del català per *i*, a causa d'una harmonia vocàlica que afecta les vocals, i que els parlants transposen al català. Per exemple, en lloc d'*edifici* pronuncien *idifici*.

Morfologia i sintaxi:



Material elaborat per Linguapax amb el suport de:



Ajuntament  
de Barcelona



Diputació  
de Barcelona

4. Mentre que en català tenim dos gèneres, masculí i femení, en tenen 25 incloent-hi els plurals. Tot això dificulta als parlants de fula manejar el sistema de masculí i femení del català i fa que puguin produir construccions com *dents gros* o *colors vives*.
5. En fula es dona més importància a la manera com l'acció es produeix que no el punt temporal on es realitza. Això fa que tinguin problemes amb l'elecció dels temps verbals en català, sobretot els de passat. *Ahir anava al cine* en lloc de *Ahir vaig anar al cine*.
6. El fula fa una distinció en els pronoms personals segons si que aquests inclouen o exclouen el receptor del missatge. Així, *en* vol dir nosaltres (tu, jo i ell), i també *min* vol dir nosaltres (jo i ell- tu no).
7. El fula no té adjectius, en contraposició té uns verbs especials -verbs estatus- que s'utilitzen en els contextos en que nosaltres utilitzem adjectius. D'aquesta manera, en fula quelcom no 'és' verd o 'és' gros, si no que 'verdeja' o que 'fa de gros'
8. Com que en fula no hi ha un equivalent als verbs *ser* i *estar* del català, sovint els parlants de fula els elideixen o confonen la diferència. Exemple: *Estic gros* en lloc de *sóc gros*.

#### LLENGUA I INTERACCIÓ SOCIAL

Hola (pregunta)	<b>salaam Aleekum</b>
Hola (resposta)	<b>aleekum Salaam</b>
com estàs?	<b>jam na?</b>
Molt bé	<b>jam koo dume</b>
Bon dia	<b>a walli jamm</b>
Bona nit	<b>jam waala</b>



Per favor	<b>useni</b>
De res	<b>jabbama</b>
Gràcies	<b>useko</b>
Sí	<b>ohoo</b>
No	<b>kay</b>
<b>LÈXIC</b>	
<u>Parts del cos</u>	
Algunes parts del cos es categoritzen diferent en fula i en català:	
cama i peu	<b>koyngal</b>
mà i braç	<b>honda</b>
coll i gargamella	<b>daande</b>
<u>Termes de parentiu</u>	
En fula es diferencia entre els cosins creuats i els cosins directes. Els cosins creuats són els fills de les germanes del pare o els fills dels germans de la mare. Així, els fills dels germans del pare i els fills de les germanes de la mare es consideren germans, no cosins, i s'utilitza el mateix terme.	
En fula alguns termes de parentiu són més extensius que no en català. Així, el terme per pare <i>baaba</i> també s'utilitza per referir-se als avis o tiets, el terme per germà <i>sakike</i> s'utilitza pels fills, nebots i néts, i el terme per germà <i>baapa</i> s'utilitza per cosins i amics.	
Com que en la cultura fula es dona la poligàmia, entre els termes de parentiu en trobem alguns que no tenim en català:	

co-esposa	<b>siina</b>
germà de pare	<b>baabagotoo</b>
germà de pare i mare	<b>Neenegotoo</b>

### Sistema numeral

El fula presenta un sistema numeral de base 5

1	<b>goto</b>	7	<b>jowedidi</b>
2	<b>ḍidi</b>	8	<b>jowetati</b>
3	<b>tati</b>	9	<b>jowenayon</b>
4	<b>nayon</b>	10	<b>sappo</b>
5	<b>jowi</b>	20	<b>sappandḗ ḍid</b>
6	<b>jowego'o</b>	30	<b>sappandḗ tati</b>

Saber-ne més: En fula s'utilitzen diferents numerals per comptar persones o animals i per comptar coses.

### Expressió del temps

Els mesos de l'any en fula són els següents:

gener	<b>siilo</b>	juliol	<b>morso</b>
febrer	<b>colte</b>	agost	<b>juko</b>



març	<b>mbooy</b>	setembre	<b>siilto</b>
abril	<b>seedto</b>	octubre	<b>yarkomaa</b>
maig	<b>duujal</b>	novembre	<b>jolal</b>
juny	<b>korse</b>	desembre	<b>bowte</b>

Els dies de la setmana s'anomenen així en fula:

dilluns	<b>aabnde</b>
dimarts	<b>mawbaane</b>
dimecres	<b>njeslaare</b>
dijous	<b>naasaande</b>
divendres	<b>mawnde</b>
dissabte	<b>hoore-biir</b>
diumenge	<b>dewo</b>

## ESTATUS CULTURAL DE LA LLENGUA

L'estatus cultural del fula és diferent en els diferents territoris on es parla, i rep influència dels diferents pobles amb què conviu. De totes maneres, comparteixen trets comuns. Els fula són un poble amb una rica tradició oral, les temàtiques principals de les quals són contes i narracions històriques, cançons, dites populars i mites creacionistes i èpics. Els primers documents escrits que s'han trobat daten dels segles XII i XIV, recollits per viatgers àrabs. Els primers documents recollits per europeus daten del segle XVII, i destaquen gramàtiques i reculls de vocabulari. A més, el fula compta amb



Material elaborat per Linguapax amb el suport de:



Ajuntament  
de Barcelona



Diputació  
Barcelona

gramàtiques des de l'ocupació colonial i amb estudis lingüístics moderns. El fula però ha quedat exclòs del registre religiós ja que aquesta posició la ocupava l'àrab. Avui dia no tots els fula són musulmans, cosa que fa que hagi entrat en l'àmbit religiós. Un tabú cultural dels fula és la prohibició de pronunciar noms de pila: de l'esposa, dels fills grans, del pare, de la mare o dels parents polítics. En aquests casos, els noms s'han de substituir per el terme de parentiu adient.

#### RECURSOS SOBRE LA LLENGUA DISPONIBLES A BARCELONA

- Associació catalana de residents senegalesos - <http://www.senegalesos.org/>
- Gambia associació en Barcelona
- Associació de Gambians de Catalunya - <https://gambiacat.wordpress.com/estatuto/>
- Casa de Mali - <http://casademali.org>
- Associació Club d'Amics de Mauritània

#### Bibliografia

<http://www.omniglot.com/>

<https://www.ethnologue.com/>

[The Language gulper](#)

[Mido Waawi Pular. A learner's guide.](#)



Material elaborat per Linguapax amb el suport de:



Ajuntament  
de Barcelona



Diputació  
Barcelona